

מענה לוקאלי לבעיה גלובלית: אחריות השלטון המקומי לקידום שוויון מגדרי בחינוך

תמר לזרוביץ'

מנחה: ד"ר פני יובל

תמורות עולמיות העוסקות ביחסי הכוחות המתקיימים בין רמת השלטון המרכזית לבין זו המקומית, מחדדות את מקומה של רמת השלטון המקומית ביצירת מענה לבעיות חברתיות מורכבות. מדדים שונים, הבוחנים היבטים של שוויון מגדרי בארץ ובעולם, מלמדים על קיומה של פרקטיקה מגדרית מדירה (Exclusionary Gendered Practice) לפיה קיים דפוס פעולה קבוע וחוזר, מעבר לארגונים, סיטואציות, זמנים ושחקנים, המייצר באופן שגרתי היררכיות אשר מציבות גברים בעמדות יתרון ביחס לנשים. מחקר זה עסק בבחינת תפקידה ואחריותה של הרשות המקומית בצמצום פערים מגדריים באחד מתחומי הליבה שלה – החינוך.

היעדר שוויון מגדרי, כתופעה בעלת משמעויות חברתיות - ערכיות נרחבות, רלוונטי לכל תחומי פעילותה של הרשות המקומית. המחקר בחן לראשונה את השפעת הניהול והמדיניות המוניציפלית על פערים מגדריים בחינוך והעריך את טיב הפעולה של הרשות המקומית בצמצומם.

למחקר שלוש מטרות עיקריות: 1. מטרה תיאורטית – לפתח מסגרת חדשה להבנת משמעות תפקידה של הרשות המקומית לצמצום פערים מגדריים בתחום החינוך, 2. מטרה אמפירית – לבחון, למפות ולנטר את מכלול הפעולות, התהליכים ומכשירי המדיניות המתבצעים בפועל לצורך צמצום פערי אי שוויון וכן להעריך את מידת האפקטיביות שלהם. 3. מטרה פרקטית - לפתח ולגבש מכשירי מדיניות ותהליכים ארגוניים לצורך שיפור האפקטיביות של פעולת הרשות המקומית בתחום החינוך ולפתח מכשיר למדידת אי שוויון מגדרי מוניציפלי בחינוך.

המחקר כלל שני רכיבים: ניתוח תוכן איכותני ל- 37 ראיונות עומק, 5 תצפיות ומסמכים וניתוח כמותי להקצאות תקציב ומשאבים וכן לנתונים נוספים שהתקבלו מהרשויות המקומיות הנחקרות. הממצאים המרכזיים מעידים כי: 1. קיים פער בין המטרות הפורמליות של משרד החינוך ברמה המרכזית לבין הצרכים והמטרות ברמה המקומית וכי לא מתקיים נפח פעילות המעיד על יחסי גומלין בין שתי רמות השלטון. 2. בהתאם לתיאורית הלוקליזם החדש, מידת האוטונומיה של הרשות מכתובה את נפח הפעילות הייחודית של מנהל החינוך בה, כך שנפח הפעילות גדל ככל שלרשות חוסן כלכלי גבוה יותר ותלות מופחתת בתקציבים ממשלתיים. 3. קידום שוויון מגדרי נתפס כמותרות, ולכן כנחלתן של רשויות חזקות. זהו ביטוי נוסף לפערים סוציאקונומיים בין רשויות מקומיות בישראל. 4. ברמה המוניציפלית מתקיימים תהליכי הטמעת חשיבה מגדרית וניכרת מחויבות מצד הרשות לקידום שוויון מגדרי. 5. תפקידה של יועצת ראש העיר לקידום מעמד האישה נתפס ככלי מנהיגותי משמעותי, מרכזי וחשוב לקידום סדר היום של נשים. 6. הרשויות המקומיות חסרות מסגרת עבודה מובנית, מתואמת, מאוזנת ועקבית לצורך קידום מהותי, עמוק ולטווח ארוך של תכנים מגדריים כמו כן בולטים בהעדרם מכשירי מדידה והתהליכי הערכה של פעולות לקידום שוויון מגדרי.

ממצאי המחקר מדגישים את השפעת אסטרטגיית הניהול והמדיניות המקומית על צמצום פערים מגדריים בחינוך בפרט ובתחומי ליבה נוספים בכלל. בהתבסס על ממצאי המחקר הותאם מודל ניהול אסטרטגי מבוסס נתונים (PerformanceStat) לניהול מדיניות מגדרית ברמה המקומית. בהתבסס על פילוסופיה ניהולית זו פותחו שלושה כלי מדיניות משולבים, למטרת קידום שוויון מגדרי בחינוך: 1. כלי להערכת אפקטיביות הפעולות המתקיימות ברמה המוניציפלית 2. הערכת מדדי אקלים וסביבה פדגוגיים במערכות החינוך המקומיות 3. מיפוי המערך החינוכי המקומי למטרת קבלת החלטות מנקודת מבט מגדרית.